

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH.

Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

Poslušnost je prihvatanje normi, naredbi i pravila ponašanja. Poslušna osoba je ona koja ima naviku da sluša.

Neophodno je učiti djecu da slušaju starije zato što je ta poslušnost dio učenja kontrole i regulisanja sopstvenog ponašanja, usvajanja pravila, udovoljavanja odraslima i zadobijanja njihovih pohvala; a kasnije, ako odrasli na odgovarajući način stimulišu dijete, ono će naučiti da voljno kontroliše svoje ponašanje i da se svjesno povinuje pravilima, ne više kako bi udovoljilo nekome, nego zbog zadovoljstva koje mu takvo ponašanje pričinjava.

Od malih nogu dijete treba da uči da ispunjava jednostavne naredbe, koje vremenom postaju sve složenije, u mjeri u kojoj to dozvoljava njegov razvoj, zato što je proces socijalizacije dug i složen.

Iako je neophodno naučiti dijete da bude poslušno, to ne znači da želimo slijepu poslušnost. Djetetu uvijek moramo objasniti zašto je neophodno da uradi stvari koje od njega tražimo.

U ovom bloku predložene su neke aktivnosti za razvoj poslušnosti, ali poslušnost se, u stvari, postiže stalnim i dosljednim vaspitno-obrazovnim radom u svim aktivnostima koje dijete obavlja u vrtiću, npr. slobodne aktivnosti, igre, procesi zadovoljavanja osnovnih potreba (higijena, nužda, ishrana itd.) i vaspitno-obrazovne aktivnosti.

Aktivnost br. 1 "Šta se desilo papigici"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će najprije razgovarati s djecom da utvrdi šta djeca misle o poslušnosti. Nakon toga će pripremiti sve neophodne materijale za dramatizaciju priče, a na kraju će djeca glumiti u igrokazu.

Ciljevi:

- Objasniti djeci zašto moraju da slušaju svoje roditelje i vaspitač(ic)e.

Procedure:

- Dramatizacija
- Pripovijedanje
- Razgovor
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Karton, slikarske četkice, tempere.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će razgovarati s djecom da utvrdi šta djeca znaju o poslušnosti i da li sebe smatraju poslušnima ili neposlušnima.

Za započinjanje razgovora, vaspitač(ica) će ispričati sljedeću priču:

Znam jednu djevojčicu koja ne obraća pažnju na to što joj kaže njena baka. Stalno možete čuti jednu staricu kako kaže: "Mirela, molim te, zovem te već tri sata da dođeš na ručak, hrana ti se ohladila, a ti još nisi došla. Moraću ponovo da podgrijem. Svaki dan isto!"

Mislite li da je Mirela poslušna?
Kako se ponaša poslušna osoba?
Jeste li vi poslušni? Zašto?
Jeste li neposlušni kao Mirela?

Drugi dio

Vaspitač(ica) kaže djeci:

Ispričaću vam jednu priču da vidite kako se ponaša neko ko je neposlušan:

"Neposlušna papigica"

Sunce se pojavilo na nebu kao veliki disk koji je sve zagrijavao, poželjelo je dobro jutro svim životinjama i biljkama koja su živjele sretno i zadovoljno u daljini, pored jezerceta i močvare.

"Dobro jutro, drago sunce!" odgovoriše životinje uglas dok je sunce prolazilo nebom – mala grlica gugutanjem, leptir lepetom svojih krila, patka uranjanjem u vodu, zeko skrivanjem iza gustog žbunja.

Sve su životinje išle za svojim svakodnevnim poslovima, osim papigice Tite, koja nije obraćala pažnju ni na koga, čak ni na svoju majku papigu. Samo je radila ono što joj se prohtije.

Jednog dana kada je nebo bilo prekriveno gustim olujnim oblacima koji su najavljivali sigurni pljusak, Tita se spremala da izađe, sva napirlitana sa crvenim i zelenim perjem, velikom ogrlicom oko vrata i šljaštećom torbicom ispod krila.

Kad ju je ugledala, majka je upita: "Gdje si krenula, Tita? Ne možeš otići bez pitanja, moram uvijek da znam gdje si zato što si još uvijek mala i možeš upasti u neku opasnost tamo u brdima. A pored toga, vidi kako se naoblačilo, sprema se veliki pljusak i razboljećeš se ako pokisneš".

"Neću se razboljeti, majko, zato što sam veoma snažna i zdrava papigica. A osim toga imaš sulude ideje, neće pasti ni kap kiše, vidjećeš da će vjetar rastjerati oblake."

Nakon nekog vremena, dok majka nije gledala, Tita ode bez majčinog znanja.

Kad god je Tita ovako sređena išla u šetnju, sve životinje bi govorele: "Kako lijepa i graciozna papigica!" i Tita bi uvijek odgovarala napola zatvorenih očiju i graciozno mahnula svojim zelenkastim repom u poluokretu.

Jako je voljela kad joj tako laskaju pa je svaki dan išla u šetnju bez obzira da li se to njezinoj majci sviđa ili ne.

Jednog dana joj priđe leptir i reče: "Oblačan je dan i sigurno će kiša, savjetujem ti da nikud ne ideš dok ne prođe kiša."

Tita odgovori: "To mi i majka kaže, ali ja njoj ništa ne vjerujem" i ode u šetnju.

Nije daleko odmakla kad je kod jezerceta ugleda patka koja joj reče:

"Kva, kva, mlada gospođice papigice. Ako padne kiša i nivo jezerceta poraste, nećete moći preći preko vode kad se budete vraćali iz šetnje."

"Kakva drska patka," odgovori nabusito Tita. "Vidi ti nju, ona se usuđuje da mi kaže da neću moći da pređem preko vode. Ko ti je dozvolio da mi se tako obraćaš?"

Patka odgovori:

"Samo naprijed. Ako nećeš poslušati moj savjet, to je tvoj problem."

Ali Tita, koja se nije udostojila ni da odgovori patki, okrenu glavu i nastavi dalje.

Nakon nekog vremena, pred nju iz jednog žbuna iskoči uplašeni zeko i reče: "Kako se usuđuješ šetati po ovakvom vremenu? Zar ne vidiš da se sprema velika oluja i da se nećeš moći vratiti kući?"

Tita odgovori: "Ne želim više da slušam ničije pridike! Radiću po svom i neću slušati nikoga, čak ni rođenu majku!"

I zaista, Tita nastavi dalje, još više zamahujući repom, držeći se uspravno kao bambus koji je rastao oko jezerceta.

Ali, baš kao što su joj rekli njezina majka i prijatelji, uskoro je počelo da pljušti toliko jako da se Tita uplašila i tužnim glasom rekla:

"Ah, jadna ja! Moja ogrlica, moja sjajna torbica! Moje perje!"

I što je više padala kiša, neposlušna papigica je zapadala u nevolju i sve se više bojala.

U međuvremenu majka je očajnički tražila Titu. Životinje joj rekoše da je otišla u šetnju i majka pade u još veći očaj.

Nivo jezerceta se podigao i voda se prelila natjeravši životinje da potraže sklonište u višim predjelima.

Sve je bilo poplavljeno, struja je bila sve jača. Tita je ugledala jedno deblo koje je plutalo na vodi i popela se na njega kako se ne bi udavila. Plutala je na deblu nekoliko dana dok se oluja nije stišala, ali struja ju je već odvušla jako daleko od kuće.

Kada je kiša prestala, Tita je shvatila da je sama na potpuno nepoznatom mjestu. Ali, njezini prijatelji, koji su znali u kakvoj se nevolji i opasnosti našla Tita, organizovali su potragu za njom i svuda su je tražili. Naposljetku su je našli, pokislu, bez ogrlice i torbice, kako se trese od hladnoće.

Kada se vratila kući, Tita se zaklela majci i svim prijateljima da više nikad neće biti neposlušna.

Treći dio

Vaspitač(ica) će s djecom komentarisati priču. Naglasak će staviti na Titin stav i posljedice njene neposlušnosti, reći će da je Tita platila visoku cijenu zato što nije obraćala pažnju na majku i prijatelje.

Vaspitač(ica) će dodatno utvrditi mišljenje da je Tita mogla da pogine zbog svoje neposlušnosti i zato će im preporučiti da ne rade ono što je uradila Tita.

Nakon toga će im reći da će sljedećeg dana ili nekog drugog dana raditi novu aktivnost u kojoj će ponovo spomenuti šta se desilo Titi.

Aktivnost br. 2 "Predstavljamo priču"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je nastavak prethodne aktivnosti u kojoj pomoću praktičnih radnji dodatno utvrđujemo šta se desilo sa papigicom u priči.

Ciljevi:

- Dodatno učvrstiti kod djece iskustva o tome šta se dešava kad je neko neposlušan.

Procedure:

- Dramatizacija
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Igračka papigica, mokra kao da je pokisla. Materijali za likovno izražavanje: karton, flomasteri, tempere, slikarske četkice itd.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Djeca su već upoznata s pričom. Vaspitač(ica) će ih pozvati da izrade sve što je neophodno za igrokaz koji se bazira na toj priči.

Vaspitač(ica) će pitati: Šta nam je potrebno da od priče napravimo igrokaz?, a djeca će odgovarati, npr. da nacrtamo drvo, jezerce, guste sive oblake, maske za razne životinje, leptirova krila, uši od zeca, perje od papigice itd.

Uz pomoć i sugestije vaspitač(ice), jedna grupa djece će crtati i izrezivati sve što treba za igrokaz, a druga grupa će praviti maske raznih životinja iz priče.

Drugi dio

Kad djeca nauče priču, vaspitač(ica) će organizovati njezinu dramaturgiju, tj. postavljanje na scenu.

Jedna djevojčica će glumiti majku papigu, druga djevojčica Titu, jedan dječak će biti zeko, djevojčica leptir, i dječak patka. Svaki od njih će naučiti onaj dio priče koji treba da odglume.

Kada se završi igrokaz, vaspitač(ica) će čestitati djeci i pitaće ih: Šta smo naučili iz ove priče?

Djeca će slobodno odgovarati na pitanje, a vaspitač(ica) će naglasiti da je potrebno da djeca slušaju roditelje, vaspitače i druge odrasle.

Procjena po kriterijumima će biti izvršena za obje aktivnosti zajedno.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Na početku su jako malo znali o poslušnosti.			
Shvatili su šta je poslušno ponašanje.			
Shvatili su koristi od poslušnog ponašanja.			
Naučili su negativne posljedice neposlušnog ponašanja.			
Sarađivali su u pripremi igrokaza pokazujući kako je dobro biti poslušan.			

Aktivnost br. 3
"Pratimo uputstva"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je igra pokreta u kojoj djeca ustaju, hodaju, zaustavljaju se i trče.

Ciljevi:

- Razviti kod djece automatsku kontrolu sopstvenih pokreta uz recitovanje rimovane pjesmice u kojoj se navodi redoslijed radnji.
- Da djeca osjete zadovoljstvo zbog ispunjenja nekog uputstva.

Procedure:

- Pjesmica
- Ispunjavanje uputstava
- Igra pokreta

Razvoj aktivnosti:

Djeca će sjediti na podu u krugu, slušaće vaspitačicu koja će recitovati rimovanu pjesmicu. Kad u pjesmici čuju određeno uputstvo uradiće odgovarajući pokret ili pauzu. Vaspitač(ica) će izmisliti pjesmu u kojoj će biti razna uputstva kao što su: ustani, hodaj,

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

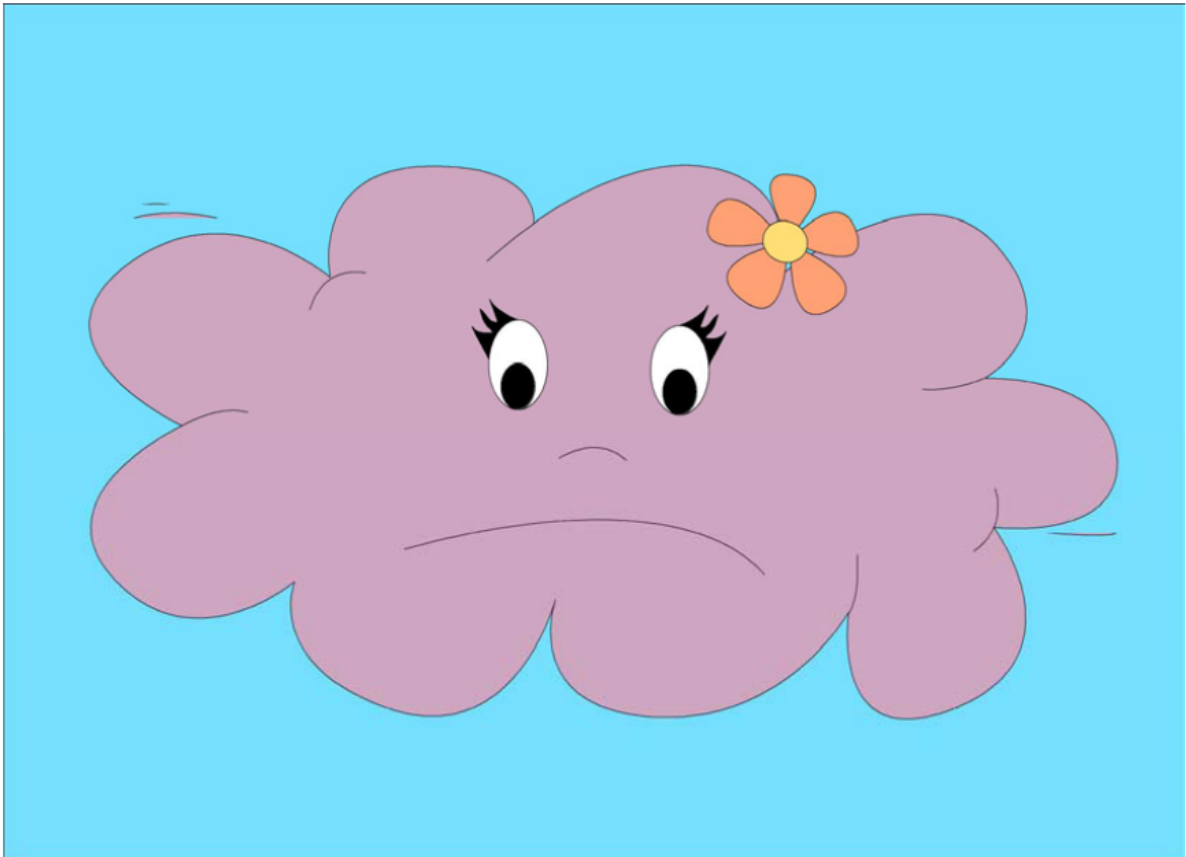
zaustavi se, okreni se i sjedi, i tako ispočetka.

Ovaj ciklus se ponavlja dva ili tri puta. Vaspitač(ica) će na kraju reći koja su djeca bila poslušna i poštovala pravila. Pravila su:

1. Pažljivo slušati.
2. Pratiti uputstva iz pjesmice.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su uradili pokrete u skladu s uputstvima.			
Bila im je potrebna pomoć da urade pokrete u skladu s uputstvima.			
Potrudili su se da budu proglašeni poslušnom djecom u igri.			
Bili su zadovoljni što su pobijedili u igri.			
Izjasnili su se da je dobro biti poslušan.			

Aktivnost br. 4 "Oblačić i vjetar"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će djeci recitovati pjesmu, a nakon toga će razgovarati o sadržaju recitacije i na kraju će crtati.

Ciljevi:

- Razviti kod djece iskustva o negativnim posljedicama neposlušnosti.

Procedure:

- Recitacija
- Razgovor
- Pitanja i odgovori
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Drvene bojice, papir, slikarske četkice i tempere.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Vaspitač(ica) će reći djeci:

"Odrecitovaću vam jednu pjesmicu, a vi pažljivo slušajte jer ću vam kasnije postaviti pitanja o tome šta se desilo oblačiću, a nakon toga ćete lijepo nacrtati oblačić i šta mu se desilo zbog toga što je bio neposlušan."

Vaspitač(ica) zatim recituje pjesmicu o plavom oblačiću koji nije slušao mamu i zarobili su ga tamni olujni oblaci koji su mu htjeli uzeti njegovu predivnu plavu boju.

Nakon recitacije, vaspitač(ica) okuplja djecu oko sebe i u neformalnom razgovoru ih pita da iznesu svoje mišljenje: Sada mi recite:

Šta se desilo oblačiću?
Zašto je izgubio plavu boju?
Vjetar ga je upozorio, ali šta je oblačić uradio?

Kako bi dodatno pojačala pouku priče, vaspitačica će reći: "Ponekad je nebo puno velikih, tmurnih i olujnih oblaka i oblaci gube svoju plavičastu boju, ali da je oblačić poslušao šta mu je rekao vjetar, to bi ih rastjeralo i oblačić bi pobjegao od olujnih oblaka koji su mu htjeli oduzeti plavu boju."

Drugi dio

Vaspitač(ica) će pozvati djecu da crtaju nebo, oblake, kišu i tmurne olujne oblake.

Crteži će biti izloženi na panou u učionici i mogu se koristiti za pričanje priča o kiši.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Znali su da objasne zašto je oblačić izgubio plavu boju.			
Bili su zadovoljni ovom aktivnošću.			
Sa zanimanjem su crtali prizore iz pjesmice.			
Spontano su iznosili pozitivno mišljenje o poslušnosti.			

Aktivnost br. 5 "Neposlušna žabica"

Kratik pregled aktivnosti:

Aktivnost se sastoji od dramatizacije jedne pjesmice.

Ciljevi:

- Upoznati djecu sa negativnim posljedicama neposlušnog ponašanja.

Procedure:

- Dramatizacija

Potrebni materijal:

Mali zeleni kostimi i maske žabe i žabica.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Djeca će od pjesmice napraviti igrokaz:

Ovdje vaspitač(ica) čita pjesmicu o majci žabi koja je upozoravala svoju žabicu da ne

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

skače u lokvu. Ona ju nije poslušala i skočila je u lokvu. Pala je i povrijedila se.

Vaspitač(ica) će čitati pjesmicu, jedna djevojčica će glumiti mamu žabu, a drugo dijete žabicu. Dijete koje glumi žabicu će skočiti u lokvu nacrtanu na podu, praviće se da je palo i odglumiće bol.

Drugi dio

Vaspitač(ica) će okupiti djecu oko sebe u učionici ili napolju i u neformalnom razgovoru će ih pitati:

Šta se desilo žabici?

Zašto je pala?

Šta joj je mama rekla?

Da li je žabica poslušna ili neposlušna? Zašto?

Kako moraju djeca da postupaju prema svojoj majci?

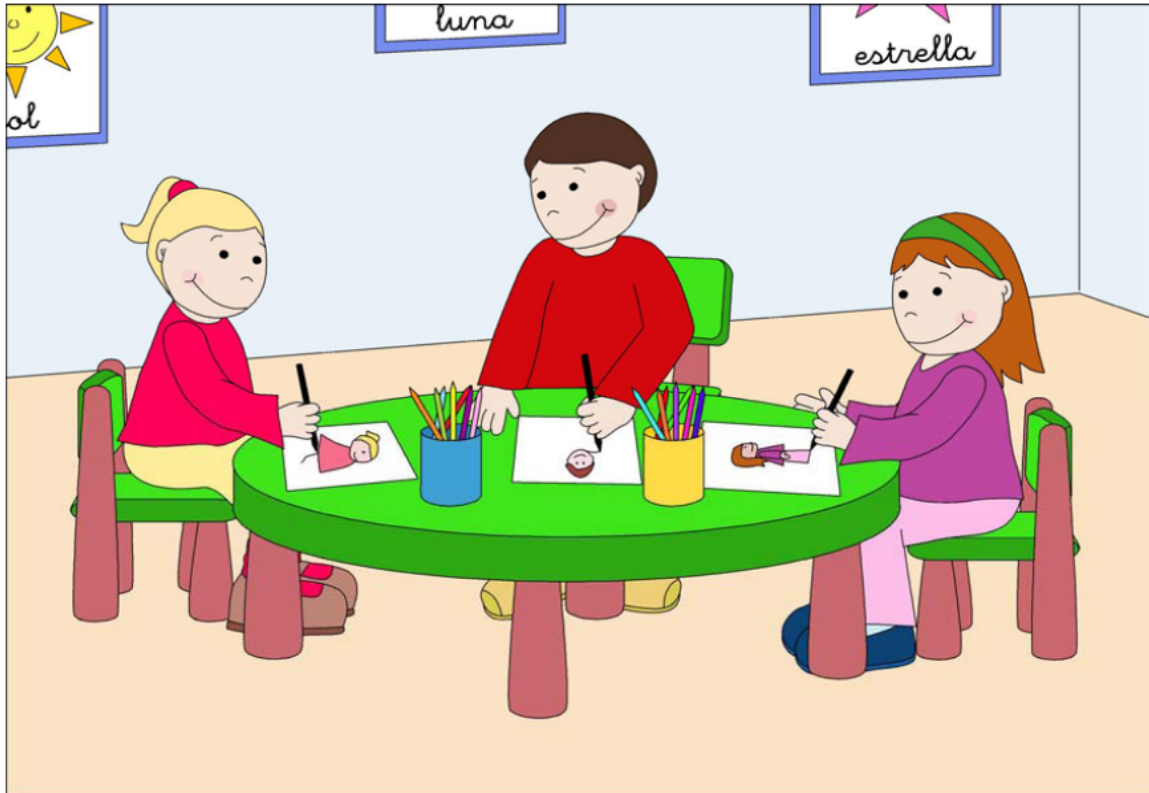
Da li je dobro biti neposlušan?

Vaspitač(ica) može snimati odgovore kako bi ih kasnije djeca mogla čuti u nekoj nezavisnoj aktivnosti ili slobodnoj igri.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su objasnili ponašanje žabice.			
Bila im je potrebna pomoć da objasne ponašanje žabice.			
Negativno su ocijenili neposlušnost žabice.			
Ispravno su ocijenili negativne posljedice neposlušnog ponašanja.			
Spontano su se izjasnili da bi željeli da budu poslušni.			

Aktivnost br. 6

Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka "Da li ste kao oni?"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će ispričati nekoliko priča koje djeca treba da dovrše i da objasne zašto su ih dovršila na takav način. Nakon toga vaspitač(ica) kaže djeci da nacrtaju sebe i da se ocijene kao poslušni ili neposlušni, poredeći se sa likovima iz priča.

Ciljevi:

- Naučiti djecu da ocijene sopstveno i tuđe poslušno i neposlušno ponašanje.

Procedure:

- Priče
- Razgovor
- Pitanja i odgovori

Potrebni materijal:

Papir, olovke ili flomasteri.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će ispričati sljedeće priče:

1. "Imam malog psa koji se zove Garo, uvijek sam ga upozoravao da ne preskače preko ograde jer je to opasno, ali on me nikad nije slušao. Jednog dana je povrijedio nogu i od tada šepa, ali zna da mu se to desilo zato što..."
2. "Marija je djevojčica koja obraća pažnju na sve što joj mama kaže. Kada joj mama kaže: "Marija nemoj to da radiš!", ona pita. "Zašto, mama?" Mama joj odmah objasni i kaže zašto kako bi Marija lakše razumjela. Marija uvijek uradi onako kako joj mama kaže. Ona je veoma ... djevojčica."

Vaspitač(ica) kaže djeci da dovrše priču i da objasne zašto su izabrali taj završetak.

Drugi dio

Vaspitač(ica) će zatim pozvati djecu da crtaju sami sebe. Djeca će crtati sebe. Ako neka djeca kažu da ne mogu, vaspitač(ica) će im pomoći, ali neće crtati umjesto njih. Važno je vidjeti da li djeca prate uputstva sa zadovoljstvom.

Treći dio

U neformalnom razgovoru sa svom djecom ili jednom grupom vaspitač(ica) će ocjenjivati dječje radove. Svako dijete će pokazati sliku i reći da li je neposlušno kao Garo ili poslušno kao Marija i objasniće zašto.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su dovršili priču.			
Bila im je potrebna pomoć da dovrše priču.			
Ispravno su ocijenili sebe kao poslušne ili neposlušne.			
Bila im je potrebna pomoć da ocijene sebe kao poslušne ili neposlušne.			
Izrazili su želju da budu poslušni.			